

Poismaalaamisen menetelmästä

Poismaalaamisessa digivalokuvasta tulostetaan mustesuihkuprintti maalaus pohjalle. Kuvan pigmenttiä aletaan tämän jälkeen poistaa veden ja pensselin avulla siinä paikassa, jossa kuva on otettu.

Kuvankäsittelyn tarkoituksena on usein muuttaa kameran näkemä kuva sellaiseksi näkymäksi, jonka ihmissilmä aivojen avustuksella näkisi. Poismaalaamisen yhteydessä työskennellään siinä paikassa, jota kuva esittää. Näin kameran ottamaa kuvaa ja siitä syntyneitä vaikutelmia voidaan verrata havaintoihin, joita sen esittämässä paikassa on eri aikoina. Väripigmentin poistaminen on hidasta puuhaa, mikä tavallaan pitkittää havaintojen tekemiseen käytettyä aikaa. Poismaalaaminen on oikeastaan aikalaisien ottamista valokuvan kautta.

Poismaalatessa kuvatila ja julkinen tila sekoittuvat. Huomio kohdistuu poistettavan kuvan esittämään kohteeseen ja sitä ympäröivään todellisuuteen. Tämä tehdään menetelmän yhteydessä usein tavoitteellisesti, keskittämällä huomio esimerkiksi siihen, mitä kuvassa on, mikä on muuttunut tai pysynyt ennallaan poistamisen seurauksena ja mitä tulee tilalle. Samalla voi myös konkreettisesti todistaa ajan kulumista, jonka voi myös huomata fyysisenä väsymisenä, jos poismaalaus on suurikokoinen.

Teoksen kuvaus: Teos koostuu kymmenestä vedellä ja pensselillä "poismaalatusta" canvas-printtillä tulostetusta valokuvasta, jotka esittävät samankaltaista rantamaisemaa eri puolilla Eurooppaa. Nämä tavanomaiset, rannalta merelle päin kohdistetut "lomakuvat", ovat vuosilta 2016–2022. Valokuvien valintakriteerinä on ollut näkymän yhteneväisyys, joka koskee niin horisonttia, kuin kuvassa muutoinkin näkyviä elementtejä. Poikkeuksena teoksen 1. osan videoprojisoinnissa käyttämäni Tuorinniemi Beach, joka on ainoa talvinen rantanäkymä. Kuvat ovat peräisin tekijän omista ja lähisukulaisten kuva-arkistoista.

Poismaalaukset on ripustettu silmien korkeudella kulkevaksi vaakarivistöksi näyttelytilan keskellä sijaitsevan valkoisen kuution kahdelle seinälle. Yksittäisten kuvien horisontit ovat silmämääräisesti samassa kohdassa ja muodostavat kymmenen kuvan rivinä jatkuvan horisonttiviivan. Vaikka kuvien pigmenttiä on poistettu, siitä huolimatta jäljelle on jäänyt haalea kuva maisemasta. Kuvaa ei voi poistaa, haamukuva on kuin muistutuksena kopiosta ja kuvien tulvasta. Mikä yksittäinen kuva voisi erottaa itsensä tästä tulvasta?

Kun huomion kiinnittää teoksen ripustukseen, eli siihen miten poistetut maisemat ovat näyttelytilassa, kuvien vakaat positiot ja yhdenmukaistamisyrietykset museokelpoisine kehyksineen, nostavat erot kenties herkemmin esiin. Yhtenäisyyteen pyrkiminen voi olla käännteinen tapa haastaa otettujen asentojen pysyvyys. Se millainen sanoma taiteella on, miten sen tulkintaan vaikutetaan, liittyy siis olennaisesti myös teknisiin seikkoihin.

Rantanäkymät muistuttavat jo lähtökohtaisesti toisiaan, mutta poismaalattuina ne menettävät entistä enemmän erityispiirteitään ja alkavat muodostua kollektiiviseksi, yleismaailmalliseksi kuvaksi, joiden olemus ei ole enää näkyvä, eikä rationaalisesti käsiteltävä. Aurinkoinen aamu Lara Beachillä Kyproksella, kesäpäivä Kuressaaren rannalla ja merimaisema Tuorinniemessä, ovat poistamisen seurauksena esiin tulevaa saman näkymän syvärakennetta.

Valokuvien samankaltaisuus ja poismaalaamisen aiheuttama kuvallisen laadun heikkeneminen ja vaihtelu merkitsee sen tunnustamista, että rantamaisemat muistuttavat toisiaan, mutta eivät ole identtisiä. Kaltaisuus kytkeytyy poistamiseen ja jonkun poistumiseen. Kaikki maisemat, olivatpa ne sitten maalattuja, valokuvattuja, skannattuja tai veistettyjä, ovat aina epätäydellisiä kopioita. Kääntäminen edellyttää subjektiivisia valintoja, eikä kaikkea saada millään mukaan kuvaan.

Poismaalauksissa voi nähdä mitä siellä ei enää ole. Kuvassa tapahtuneet muutokset ovat vielä osittain nähtävissä haalistuneissa ja ylivalottuneen oloisissa kuvissa. Kuvien samankaltaisuuden voi nähdä myös katsojan mahdollisuutena täydentää puuttuvia yksityiskohtia mielessään. Myös "huippukohdat" loistavat poissaolollaan. Sokeaa varten tällaiset yksityiskohdat tulisi kirjata kuvien vaihtoehtoiseen tekstiin ja sitä kuvailevaan tulkintaan (description). Installaatioissa tämä on ratkaistu videon tekstityksen avulla.

Poismaalaukset ovat installaation kiintopiste, joiden eri olomuodot vaihtelevat teoksessa. Näiden materiaalistien, maalausta muistuttavien digikuvien lisäksi, poismaalaus esiintyy teoksessa videoprojisoitina (Herttoniemi Beach) ja osana verkossa sijaitsevaa yksityiskokoelmaa (Replaced Placeholders).